

tárca

TE(L)JES RENDSZERVÁLTÁS

Zsidó Ferenc

A román kommunizmus legsötétebb éveiben, az 1980-as évek második felében az én feladatomból reggelente megvenni a tejet. Vagyis sorban állni érte. A kenyérréért anyám vagy apám állt sorba, a kartellára adott cuccokért (liszt, cukor stb.) a nővérem. A tejfelölés azért lettem én, mert délután jártam iskolába (akkor még olyan sokan voltunk az 1-es számú általánosban, hogy az 5., 6., 7-eseket délutáni műszakba tették).

Kicsi üzletcske volt, mert a tömbháznegyed is kicsi, az eladónő után mindenki csak Piri-boltnak emlegette – ez arról is elárul valamiképp, mekkora kényszerű tisztelet övezte akkoriban a boltosokat...

Nyolckor nyitott a bolt, legkésőbb fél nyolckor meg kellett érkezni a sorba (nyilván ekkor már régen nem első voltál, a rosszul alvó nyugdíjasok már hét órától ott ücsörögtek). A szatyrokban két visszacserelehető literes tejesüveg: ennél többet nem adtak egy személynek, hacsak nem voltál bennfentes... Szorosan egymás mögé álltunk a sorban, kezdetben

tejet hozott. Talán a fagyoskodás miatt, de az emberek is egyre mogorvábbak lettek. Alig szóltak, csak néztek. Aztán egy reggel, olyan 20-a tájékan, beszélni kezdték a sorban, fojtott hangon, de izgatottan, hogy Temesváron tüntetés kezdődött, s hogy a bukarestiek is. S hogy talán. Én csak hallgattam őket, csak félig értettem az elhangzottakat, de a talán izgalma rám is rám ragadt.

Aztán karácsony jött, de valahogy az angyaljárás öröme végig nagyobb volt a forradalmi várakozás feszültségére. A tévében szüleinkkel együtt néztük a közvetítéseket a tüntetésekről, ezek hatására kisvároskám egyébként békés népe felgyújtotta a helyi rendőrséget és meglincselte egy milicistát. Aztán már Ceausescu kivégzésének híre jött, s hogy győzött a forradalom. A karácsonyi szabadság lejárt, szüleim munkába indultak, de valahogy olyan hangulatban, hogy itt a Kánaán, ezután már dolgozni sem kell.

Mi gyerekek eufórikusan vakációzunk, s bár jó nagy hó volt, szánkózás helyett kivégzést

játszottunk. Szüleim feldobódtan jöttek haza a munkából, csomagokkal megrakottan. Ezután annyi tej lesz a boltokban, amennyit csak akarunk, többé nem kell menned sorbaállni, mondta anyám, s egy zacskót nyomott a kezembe, benne valami magféle. Mi ez, kérdeztem csodálkozva. Rendszerváltás, válaszolta anyám mosolyogva. Az amerikai mogyorót (mint utóbb kiderült, az volt a zacskóban), az új világrend eme első jelképét, jóízűen elfogyasztottam, s azt gondoltam, no te: eddig volt, ahogy volt, de ezután...!

Másnap szinte tízig lustálkodtam az ágyban, aztán megreggeliztem, s kényelmesen lebakattam a boltig. Meglepetés: tej nem volt. Nem, nem elfogyott: nem is volt. Amikor megkérdeztem Piri néni, hányadán állunk (valami külföldi árukat pakolt fel éppen a polcra), kelletlenül annyit mondott, a forradalmi lelkesedés közepette a tejgyáriak elfelejtették elvégezni a munkájukat, tán még a tehének se adták le a tejet...

vers

Bálint Tamás

Eltévedt golyó

A forgatókönyv változik idénre, a megszokott sztori remake-je helyett nem a fehér karácsony lesz trendi, a vásznat az állványon a zeitgeist festi vörösre. A tabló is zsúfoltabb, mint máskor: koszos kiskatona gyötörne gyári munkást, hallomásból odavetett félszavak, s a sarokban mintha halvány skiccen fel-feltűnne néhány kisebb, fél-alak. Persze a megszokott körítés is látható: a lengedező búzakalászt aratgató kedves traktor, s hogy zúrzavar van, lerí, a pontatlan részleteket a felvert por jótékonyan elfedi. Hogy fókuszon kívülre került, és gyermek az árny vagy zakóba bújó hízótt ártány, mikor puskatus az ecset és acél a sörte, számít már? A lendület az égészet elsöpörte.

vers

Eszteró István

Jézust is el fogják fogni

Temesvár 30 év előtt

Akár a táskát sarokba vágó kisdíák, de mégis kételkedő hálával szállt a villamosra, hogy máris karácsonyi szünidő, fel lehet lélegzeni, tv-t bámulni, ha nincs áramszünet, nem törődni az esélytelen alárendeltséggel, nyelv- és iskolasorvasztó mioritikus technikákkal, részvétmímelő széttárt karokkal, s a többivel, stb.-vel...a Mária tér előtt váratlanul balra váltott a sikító sínen szikrázó vaskerek, elzárta útját a szokatlan sokadalom, tiltakozó csoportosulás, melyet jóformán csak híradókon tapasztalt a sorban állás *jóléti szocializmusának* polgára, aki rögvest elkeveredik, napokig sodródik a felháborodás hullámain, hallgatja a *hallgatás falán* kihajoló református lelkész felkavaró imáját, pislog a szekusok fenyegető vakujába, összekormozódik a gyomorforgató brosúrák máglyatüzénél, tegnap még szemináriumra körmölte a hazugságban pácolt ígéket, most átlép a *génusz* rolnikban izzó képmásán... gyászolja a sátáni sortűz sokadik mártírját, menekül a láthatóvá vált üldözők elől, ő, a nem bátor, nem gyáva, csak kétségbeesett, akár egy francia puskacsövekkel farkasszemet néző Pierre Bezuhov imádott Moszkvájának égő falai közt... félelem, féltés, aggodalom, pánik terheli szívét, mely dörömbölve dobolja átkait a népirtó századok végtelen sorára... vigyáz a strázsán, őrsi csillagainak reszketeg fényét, egy szerény, szúrós karácsonyfát, kislányával válogattak az olcsóbbak közül, hullatja is tüit hamarabb, tán összeféreltik a széthasadt bizalmatlanságot, esélyt varrnak a vágyálomhoz, világot a világtalansághoz, hitet a kételyhez, nem messze ért halálos golyó tegnap valakit, összerezzen hát a temetéseken, minden sír mögött géppuskát sejt, de készül az ünnepekre, számadásra, ha kell, mert *soha nincs olyan nyomorult idő, hogy az ember becsületes ne lehetne**...hírlik, hogy először a reformátusokra csap le a bosszú, kezükben a névsor, be kell zárkózni, felforgatják, tüvé tehetik a házat, de lóvá senkit pár nemzedékig tán...átlátszó magyarázkodás helyett meg kellett volna mondani a gyerekeknek, hogy gyilkos feyvertűz volt az a napokon át villámló, fergeteges moraj, nem üstdobos felvonulás, sem pedig bohócparádés tűzijáték, mennyivel méltóbb lett volna tiszta égbolt betlehemi csillagának vezérsugaránál keresni a megváltás ösvényeit, hogy világojon az elsötétített szívekben, mert kibén higygen a máig váratlanul kezdődő lövöldözések, agy-robbanásos manipulációk közt a *mennyből az angyalt* csak suttogó, nehogy kihallatszódjon a meleget adó, karjával ölelő, de ál munkban is fülelő falakon, ahol átjárnak rémhírek, tantankos doktrínák, ugyan mit keresnek a mi mellékutcánkban, mellék hazánkban, mellékes életünkben, sosem derül ki, Jézust is el fogják fogni talán valahol nyugaton, még erről nem szóltunk, csak a felnőttek tudják, vagy ők sem, mi lett 30 év után...

*Kálvin János

Ezután annyi tej lesz a boltokban, amennyit csak akarunk, többé nem kell menned sorbaállni, mondta anyám.

általában nem beszélgettünk: még nagy volt az álmodás, a feszültség. Háromnegyed nyolc körül általában megérkezett a tejeskocsi, lerakták a ládákat. Ekkor kissé felengedett a hangulat, mert kezdett biztosnak tűnni, hogy meglesz a hön áhított tej. Már csak azt kellett szemrevételezni, meghozták-e a rendes adagot, mert olykor – nem tudni, miért – kevesebbet szállítottak, s ilyenkor a sor végén állóknak nem maradt. Hacsak nem volt humanitárius kedvében Piri néni, kijelentve: az elől állók csak egy litert kapnak, hogy jusson a hátsóknak is... Én nem voltam képes eléggé nyomulni, könyökölni: gyermek voltam, kissé gyámoltalan, nyeszlett. A sorbanállásban sokkal rutinosabb felnőttek tudták, hogy kell az ilyent hátrébb tolni, óvatlanul beállni eléje (nem fog szólni úgyszólván, tudták, nem olyan világban élünk, amikor a gyermek csak úgy kiáll az igazáért a felnőttel szemben). Nos, ennek ellenére, vagy ezzel együtt, többnyire sikerült megvásárolnom az egy-két liter tejet. Amikor mégsem, hát teát ittunk a lekváros kenyér mellé.

1989 decembere hideg, zord volt. A sorbanállás nyugos. Egyre gyakrabban történt meg, hogy a tejes kocsi késett, vagy kevesebb